

Valideringsdelegationen 2015–2019
U 2015:10

Registrator
Utbildningsdepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

**Remissvar betänkandet Att förstå och bli förstådd – ett
reformerat regelverk för tolkar i talade språk (SOU 2018:83)**
(dnr. U2018/04684/UF)

Valideringsdelegationen 2015–2019 har i uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet. Delegationens ledamöter representerar branscher och parter inom arbetslivet samt berörda myndigheter.

I detta remissvar lämnas synpunkter på förslag och bedömningar i betänkandet Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk (SOU 2018:83). Valideringsdelegationen har valt att endast lämna synpunkter på förslag och bedömningar som avser eller angränsar till valideringsområdet. Synpunkterna är gemensamma för delegationen som helhet. Vissa av de myndigheter och organisationer som är representerade i delegationen lämnar även separata remissvar. Svaret har beretts av Valideringsdelegationens kansli och inför beslut i ärendet diskuterats vid Valideringsdelegationens sammanträde den 29 april 2019.

**Förslag saknas om stöd för och samordning av validering inom
högskolans tolkutbildningar**

Valideringsdelegationen är positiv till att utredningen lyfter fram att möjligheten till validering mot folkbildningens grundutbildning till kontakttolk fyller en viktig funktion för att synliggöra och erkänna kompetens som förvärvats i praktisk verksamhet eller på annat sätt. För att stödja validering inom utbildningen har Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) tagit fram stödmaterial för validering – bland annat verktyg för självskattning, samtalsguide och formulär för kompetenskartläggning – och arbetar redan i dag på olika sätt för att stödja utbildningsanordnarna i arbetet

med validering. Visst statsbidrag kan också utgå till utbildningsanordnarna för att genomföra validering.

Tolkutredningen föreslår att MYH ska tillföras resurser för ökat metodarbete och för att stödja utbildningsanordnarna i det praktiska valideringsarbetet inom folkbildningen (s. 304). Däremot lämnar utredningen inget förslag om resurser för att stödja validering inom högskolans tolkutbildning.

Utredningen nämner endast att ökad information om möjligheten till validering kan behövas (s. 357). Detta är anmärkningsvärt, särskilt som utredningen konstaterar att validering inom tolkutbildningen vid Stockholms universitet i praktiken inte förekommer i dag (s. 330).

Valideringsdelegationen anser att utredningen på ett tydligare sätt borde ha lyft möjligheten till validering som ett sätt att ta tillvara studenternas tidigare förvärvade kompetens. Detta är inte minst viktigt mot bakgrund av att utredningen föreslår att högskolans tolkutbildningar ska utökas och förläggas till fler lärosäten (avsnitt 6.8).

För att öka omfattningen av och kvaliteten i validering skulle ett stöd till lärosätena behöva utvecklas, såväl för deras arbete med bedömning av reell kompetens som för att stimulera samarbete mellan lärosätena i fråga om bedömningen. Det behövs både en särskild ersättning för den validering som genomförs och stöd för samordning och metodutveckling.

Valideringsdelegationen föreslår därför att ett särskilt uppdrag ges till de lärosäten som bedriver tolkutbildning och att Stockholms universitet, som har bedrivit utbildningen under en längre tid, får i uppdrag att samordna dessa lärosätens arbete med bedömning av reell kompetens inom tolkutbildningen. Det kan jämföras med det samordningsuppdrag som Umeå universitet har för det nationella VAL-projektet (vidareutbildning av lärare och förskollärare som saknar examen).

Ett omfattande arbete med att utveckla metoder, bedömningskriterier och arbetssätt för bedömning av reell kompetens inom högskolan pågick 2017-2018 inom ramen för det så kallade REKO-projektet. Universitets- och högskolerådet (UHR) hade i uppdrag att samordna och stödja pilotverksamheten, som syftade till att etablera en varaktig struktur för stöd till lärosätens arbete med bedömning av reell kompetens. Om och hur UHR kommer att ta ansvar för att göra de metodstöd som utvecklades inom projektet tillgängliga för samtliga lärosäten är oklart. I nuläget saknar UHR ett uppdrag att främja och stödja validering inom högskolan.

Delegationen instämmer i förslaget om att fastställa en yrkesexamen

Valideringsdelegationen instämmer i Tolkutredningens förslag om att ge Universitetskanslersämbetet i uppdrag att fastställa en yrkesexamen med inriktning mot tolkning i talade språk som förutsättning för auktorisation (s. 298). Delegationen vill betona vikten av att examensmålen uttrycks i form av läranderesultat (*learning outcomes*) med tydliga krav på kunskaper, färdigheter och kompetenser (förmågor). På så sätt underlättas möjligheten för individen att få sin reella kompetens validerad.

Alternativa vägar till auktorisation behöver värnas

Tolkutredningen föreslår att auktorisationsprovet som Kammarkollegiet ansvarar för ska utvecklas så att det svarar mot kompetenskraven i den yrkesexamen som föreslås (s. 359). Förslaget stärker kopplingen mellan auktorisation och utbildning, vilket Valideringsdelegationen stödjer.

Däremot avstyrker delegationen utredningens förslag om att auktorisationsprovet efter en övergångsperiod fram till 2024 enbart ska vara öppet för personer som har ”en annan godkänd utbildning under statlig tillsyn” (s. 360). Det stänger vägen till att erkänna kompetens som har förvärvats på annat sätt. Om möjligheten att göra auktorisationsprovet för övriga tas bort tvingas sökande – som hade kunnat klara den särskilda prövningen – att ta omvägen via validering mot antingen yrkesexamen eller mot någon av de andra godkända utbildningarna, för att därefter göra auktorisationsprovet. Detta leder, tvärtemot vad utredningen avser, sannolikt till försämrad effektivitet. Möjlighet att validera sin kompetens inom en utbildning bör framför allt finnas för dem som inte klarar den särskilda prövningen utan behöver komplettera i några delar för att uppfylla kompetenskraven. Valideringsdelegationen anser således att auktorisationsprovet även i framtiden ska vara öppet för alla sökande, oavsett tidigare utbildning.

Delegationen anser att progression och överförbarhet mellan folkbildning och högskola kan och bör underlättas

Tolkutredningen skriver att studenter som väljer att inte gå hela vägen i den nya högskoleutbildningen utan avbryter efter steg 1 och 2 kan jämföras med deltagare från folkbildningens grundutbildning (s. 301). Detta torde också innebära att de som gått folkbildningens grundutbildning och vill nå auktorisation genom en examen från högskoleutbildningen borde ha goda möjligheter att få tillgodoräknande och därmed en förkortad utbildning. Det

finns en tydlig likvärdighet mellan utbildningsformerna vad gäller omfattning och nivå på kompetensen, vilket i många fall borde kunna innebära att de två första kurserna kan tillgodoräknas för dessa studenter. Denna likvärdighet borde framhållas tydligare för att ge stöd för lärosätenas bedömning vid tillgodoräknande. En nivåplacering av examen från folkbildningens grundläggande utbildning skulle ytterligare underlätta bedömningen för tillgodoräknande. Tolkutredningen skriver att den troligen svarar mot SeQF-nivå 5 (s. 308–309).

Delegationen håller med utredningen om att progressionen inte kan formaliseras – för tillgodoräknande behöver lärosätet alltid göra en individuell bedömning (s. 309). Vi vill dock samtidigt påtala att utredningens motivering till varför progressionen inte kan formaliseras inte är korrekt. Skillnader i upplägg och kursinnehåll mellan utbildningsformerna är inte relevant för bedömningen för tillgodoräknande. Det är studentens kunskaper och färdigheter som ska prövas i förhållande till lärandemålen för kursen, inte utbildningarnas upplägg och innehåll som ska jämföras med varandra.

Tidigare lämnade förslag från Valideringsdelegationen

Valideringsdelegationen föreslog i delbetänkandet Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande (SOU 2018:29) att UHR skulle ges ett långsiktigt uppdrag att främja lärosätenas arbete med erkännande av tidigare lärande genom en ändring i instruktionen för myndigheten. Förslaget fick starkt stöd av remissinstanserna. Någon sådan uppgift har dock ännu inte införts i instruktionen. Delegationen föreslog också att UHR:s tidigare uppdrag att stödja lärosätenas utveckling av bedömningsmetoder och gemensamma bedömningskriterier skulle förlängas till och med 2020.

Valideringsdelegationen vill slutligen tydliggöra att de förslag som delegationen lämnat i delbetänkandet (SOU 2018:29) gäller för samtliga högskoleutbildningar, inte bara vissa typer av högskoleutbildningar som Tolkutredningen skriver (s. 330). Rätten att få sin reella kompetens bedömd för behörighet och tillträde till utbildning och för tillgodoräknande inom en utbildning gäller också all högskoleutbildning, inte bara statliga universitet och högskolor (s. 322).

Å delegationens vägnar

Anders Ferbe
Ordförande

Elin Landell
Kanslichef

Valideringsdelegationen:

Anders Barane, Sveriges Kommuner och Landsting

Chamilla Bohman, Svenska Kommunalarbetsförbundet

Tim Brooks, Tillväxtverket

Linda Daugaard, Arbetsförmedlingen

Malin Jönsson, Universitets- och högskolerådet

Josefine Larsson, IF Metall

Maria Lindgren, Myndigheten för yrkeshögskolan

Jesper Lundholm, Unionen

Hans Millmark, Svenska ESF-rådet

Maria Rosendahl, Teknikföretagen

Svante Sandell, Statens skolverk

Charlotte Tarschys, Jusek

Peter Thomelius, Visita

Fredrik Voltaire, Almega